

å få faglig kunnskap og finne løsninger på praktiske og teoretiske problemer. Det sto også at «elever som lærer om skapende områder utvikler evne til å gi stemme til erfaringer, finne svar på spørsmål og løse problemer». Vi uttrykte at dette peker mot en for smal forståelse av det skapende. Å skape gjennom å sanse og tenke er ikke nok – å utfolde skaperglede må innebære selv å kunne forme og uttrykke noe. Og det å lære om skapende områder kan ikke erstatte det selv å få skape, utforske og uttrykke. Det skapende mennesket framstår i denne delen av høringsutkastet mer som en problemløser som lærer om noe skapende, enn en som selv opplever gleden ved å forme noe, uttrykke noe og få til noe skapende. Estetiske og eksistensielle uttrykk er ikke knyttet til utkastets tolkning av skaperglede, og praktiske og fysiske aspekter ved det skapende er underbetont.

Danning og helhetlig kompetanse er et delkapittel i utkastet som består av kun to korte avsnitt, der det andre avsnittet ikke handler om bred dannelse, men om samfunnets behov for kompetanse og arbeidskraft. I setningen «Opplæringen må legge til rette for at arbeidslivet får tilgang på kvalifisert arbeidskraft» er det mennesket som produksjonsressurs som betones – ikke det helhetlig dannede mennesket. IKO skrev at dette delkapittelet bør uttrykke det brede dannelsesoppdraget tydeligere. I dette bør det også klarere gis rom for elevene som åndsmennesker, og vi nevnte konkret at religion/livssyn også bør nevnes blant hva elever skal få møte som grunnlag for utvikling. IKO bemerket også at «mening» i beskrivelsen av «Folkehelse og livsmestring» framstår primært som å unngå opplevelser av meningsløshet knyttet til vanskelige livssituasjoner og dårlig psykisk helse, og at vi synes at meningsfylde bør forstås bredere enn dette.

Nokså langt på vei synes vi den vedtatte overordna delen imøtekommer innspillene våre på dette området.

Et godt nok forslag til ny overordnet del av læreplanen?

AV ANN MIDTTUN, avdelingsleder Avdeling for religion og pedagogikk, Det teologiske menighetsfakultetet.
E-post: Ann.Midttun@mf.no

MF leverte en relativt kritisk høringsuttalelse til forslaget om ny generell del. Utkastet inneholdt viktige anliggender som vi kunne støtte, men vi hadde likevel grunnleggende innvendinger mot dokumentet som et overordnet verdidokument for skolens virksomhet. Høringsutkastet var i for stor grad gjennomsyret av en forståelse av opplæring som et mål- og styringsverktøy, noe som styrker de instrumentalistiske tendensene i norsk skole. Vi etterlyste en videreføring av verdiperspektivene og det brede opplæringssynet i daværende Generell del og

Meld St. 28 (2015–2016), slik Stortinget hadde vedtatt. Etter vår mening manglet dokumentet en samlende visjon eller idé for skolens virksomhet, og språket var byråkratisk og av svært ujevn kvalitet, noe som også fikk betydning for det faglige innholdet. Ikke minst hadde vi kritiske innvendinger til utmyntingen av skolens verdigrunnlag, beskrivelsen av skolens oppgave og av elev- og lærings-synet i dokumentet. Noen få eksempler på disse tendensene i høringsuttalelsen:

Ny generell del og nye læreplaner skal bidra til et verdiløft i skolen ved at formålsparagrafens fellesverdier innlemmes i alle skolens fag. Etter vår mening ga ikke høringsutkastet god nok hjelp til det. Avsnittet om Opplæringsens verdigrunnlag preges av generelle eller uklare formuleringer om verdier. Verdiene fremstilles som noe som først og fremst skal gis elevene og i mindre grad erfares av elevene eller utvikles i samhandling med andre. Høringsutkastets beskrivelse av Norge som et enhetlig samfunn med felles verdier, blir for unyansert. Skolen skal gi hjelp til at elevene skal orientere seg i et mangfoldig samfunn, i et spenningsfelt av verdier, verditolkninger og verditradisjoner. Her etterlyste vi også mer vekt på skolens helhetlige samfunnsmandat og dannelsesoppdrag.

Vi kritiserte også det dominerende individualistiske og smale perspektivet på «kunnskapsutveksling og læring». I altfor stor grad vektlegges hva den enkelte elev skal oppnå og prestere. Det handler om «ambisjoner», «mestring», «god fremtid» osv. Mange formuleringer i utkastet peker mot skolens rolle som tilrettelegger for den velfungerende og tilpassede elevens læring og utvikling. Vi mente at et overordnet dokument for norsk skole må formidle et elevsyn som handler om å gi den enkelte en opplevelse og erfaring av ubetinget verdi, anerkjennelse og tilstrekkelighet.

Nå er ny *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen* vedtatt. Den har stort sett beholdt grunnstrukturen fra høringsutkastet, kompetansebegrepet er relativt uendret, og opplæring forstått som et mål- og styringsverktøy er fortsatt dominant. Men etter vår mening er dette dokumentet likevel mer i tråd med Meld. St. 28 (2015–2016) når det gjelder språklig presisjon og vektlegging av sentrale perspektiver, som samspillet mellom dannelse og kunnskap og mellom elev, skole og samfunn. Departementet må ha lyttet til råd fra høringsinstansene, og mange høringsinstanser må ha påpekt noe av det samme. Det har skjedd en perspektivforskyvning fra hva den enkelte eleven skal tilegne seg og lære, til hva som er skolens oppgave som dannelses- og læringsarena. Opplæringsens verdigrunnlag er mer konkretisert, og kan gi hjelp til arbeidet med læreplaner og skolemiljø. Verdier er ikke bare noe som skal læres, men må tas i bruk og kjempes for. Elevene blir også skrevet inn som mer selvstendige og skapende aktører. Mangfoldperspektivet er blitt tydeligere, men vi beklager at «religion» er tatt ut som begrep i beskrivelsen av dette mangfoldet (s. 14).